

DOI: 10.31866/2410-1311.38.2021.245829
УДК 304.4:[316.3:316.62]:341.215.2(4-6ЄС)

КУЛЬТУРОТВОРЧЕ ОСМИСЛЕННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У КОНТЕНТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Мохнюк Руслан Степанович

Кандидат педагогічних наук,
ORCID: 0000-0002-9694-4449, e-mail: rivne_nakkkim@ukr.net,
Рівненський центр підвищення кваліфікації
та перепідготовки працівників культури
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва,
вул. Котляревського, 16, Рівне, Україна, 33000

Для цитування:

Мохнюк, Р.С. (2021). Культуротворче осмислення стратегій розвитку громадянського суспільства у контенті євроінтеграції. *Питання культурології*, (38), 143-155. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.245829>.

Анотація

Незавершеність реформування громадянського суспільства в Україні у контенті євроінтеграції актуалізує наукові дослідження у питанні їх культуротворчого осмислення. Мета дослідження — виявити вплив євроінтеграційних процесів на формування основних положень Стратегій розвитку громадянського суспільства різних років у корекції до вимог часу. Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході до його вивчення. Порівняльно-логічний метод дав можливість зіставити законодавчі акти різних років і простежити їх поступ. Культурологічний метод дозволив визначити культуротворчий підхід до створення Стратегій розвитку громадянського суспільства в Україні та з'ясувати вплив євроінтеграційних підходів при їх розробці. Наукова новизна полягає у комплексності культуротворчого осмислення основних положень Стратегій розвитку громадянського суспільства, що кореспондуються з євроінтеграційними процесами. Висновки. Розробка Стратегій та їх неухильне виконання роблять розвиток громадянського суспільства в Україні цілеспрямованим та поступальним, що постулюється з модернізаційними євроінтеграційними підходами. Для сучасного етапу характерним є покращення стану законодавства, зокрема, останнім часом законодавчий кейс поповнився Національними стратегіями (2012, 2016, 2021 рр.) щодо сприяння розвитку громадянського суспільства з урахуванням напрацьованих і практикою перевірених європейських стандартів. Культуротворчість трактується як консолідуючий феномен, що активізує державотворчі ресурси та виступає модератором формування української ідентичності, засобом соціалізації та інкультурації особистості. Культурологічне осмислення цієї парадигми сприяє тягlostі

та удосконаленню потенційних можливостей при подальшій розробці законотворчих документів з означеного нами питання.

■ **Ключові слова:** громадянське суспільство; євроінтеграція; культуротворення; модернізація; стратегія

■ Вступ

Незавершеність реформування громадянського суспільства в Україні у контексті євроінтеграції актуалізує наукові дослідження у питанні їх культуротворчого осмислення. Фактор культуротворчості є стимулюючим для розвитку громадянського суспільства в Україні, що векторизується у контекст модернізаційних євроінтеграційних процесів, забезпечивши Європі світове лідерство. Варто констатувати, що успішні країни завжди беруть і братимуть участь у створенні найбільш передових концепцій, розробці нових технологій, реалізації найуспішніших моделей керування державою, що рухають цивілізацію з її надскладною людською організацією. Україна, формуючи і розвиваючи громадянське суспільство, використовуючи фактор культуротворчості, прагне інтегрувати різні сфери життєдіяльності країни у європейському напрямі. Теоретичне їх осмислення стимулює удосконалення розробки дорожніх мап у вияві Стратегій розвитку громадянського суспільства у відповідності до вимог часу.

Джерельною базою дослідження стали офіційні законодавчі акти з питань розвитку громадянського суспільства в Україні. Складові успіху європейської цивілізації презентує у своїй книзі Н. Фергюсон (2017); трансформаційні процеси у сучасному культурному середовищі різних локусів лягли в основу дисертації О. Копієвської (2018); підбиттю підсумків виконання Стратегії розвитку громадянського суспільства на 2016–2020 рр. присвячено матеріал А. Єгорової (2021); міжнародну практику правового регулювання волонтерського руху окреслив у своїй науковій розвідці І. Мазій (2018). Але попри значну кількість публікацій, більшість із них має політологічний характер, і недостатньою є наявність наукових розробок культурологічного спрямування.

■ Мета статті

Мета статті — дослідити та виявити вплив євроінтеграційних процесів на формування основних положень Стратегій розвитку громадянського суспільства різних років у корекції до вимог часу. Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході до його вивчення. Порівняльно-логічний метод дав можливість зіставити законодавчі акти різних років і простежити їх поступальний характер. Культурологічний метод постав як спосіб соціокультурної детермінації і дозволив визначити культуротворчий підхід до створення Стратегій розвитку громадянського суспільства в Україні та з'ясувати вплив євроінтеграційних підходів при їх розробці. Метод фактологічного аналізу виявив регіональну євроінтеграційну специфіку стану розвитку громадянського суспільства. Наукова новизна полягає у комплексності культуротворчого осмислення основних положень Стратегій розвитку громадянського суспільства, що кореспондуються з євроінтеграційними процесами.

Виклад матеріалу дослідження

Модерні інституції сьогодні швидко стали світовим стандартом у політиці, економіці, освіті, культурі, військовій справі, спорті та майже в усіх інших сферах життя. Культурно-мистецькі досягнення «неможливо пізнати без розуміння тих економічних, соціальних та політичних інституцій, що їх винаходять, фінансують, виробляють і зберігають». «Успіх певної цивілізації можна виміряти не лише її естетичними досягненнями, а й — і це головніше — тривалістю та якістю життя людей» (Фергюсон, 2017, с. 35), що суголосне та паралелізує із завданнями громадянського суспільства. Таким чином, модернізаційні складові, а саме: конкуренція як рушій розвитку; наука як ключ до вивчення та змінювання природи; власність як інструмент захисту прав і розв'язання спорів та основ демократії; медицина як інструмент суттєвого подовження життя; споживання як система стимулів для економічного зростання; етика праці та етика слова як основа суспільної моралі та розвитку людського капіталу (Фергюсон, 2017), потребують культуротворчих зусиль громадськості, яка повинна мати спільне стратегічне бачення, готовність до змін, громадянську активність, самоорганізацію, прагнення до саморозвитку, удосконалення.

Стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні враховують основні положення міжнародних правничих документів. Їх культуротворче осмислення як пошук нового, перфекціоністського, удосконалюючого характеризується двовекторністю цього явища: інтелектуально-теоретичний підхід до ретельного аналізу ситуації, вироблення доктрини-Стратегії та супроводжуваних документів; практичний, що окреслює культуротворчий кластер участі громадськості у процесі втілення намічених Стратегією тактичних завдань, що забезпечать успіх при послідовній і повній їх реалізації. Культуротворче осмислення присутнє уже в період народження самої ідеї створення Стратегії, що дозволяє систематизувати, упорядкувати підхід, зокрема і до розвитку громадянського суспільства.

У процесі напрацювання, аналізуючи ситуацію у країні з означеного питання, йшов пошук найбільш ефективного підходу при визначенні різних зрізів цього явища. Сучасні науковці схильні до того, що законодавчо вперше врегульовано питання стратегії розвитку громадянського суспільства у 2007 році. І справді, 2007 року Україна приєдналась до країн, у яких сприяння розвитку громадянського суспільства визнано пріоритетом держави. Але все ж, на нашу думку, першовитоками цього питання були законодавчі акти 2001, 2002, 2005 років. Зокрема, укази Президентів України щодо створення Всеукраїнської громадської ради, Комісії сприяння демократизації та розвитку громадянського суспільства, розробки проекту Положення про Комісію та ін. Реалізація завдань, заявлених в указах Президентів, не завжди мала практичне втілення у зв'язку з відсутністю конкретики та загальним характером формулювань. Але позитивним є те, що вони привертали увагу до нагальних проблем та спонукали до їх обговорення на різних рівнях, а у подальшому законодавчого удосконалення питання формування громадянського суспільства.

Революційні події 2004 року сприяли підписанню 2005 року Указу Президента України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Хоча у назві документа не фігурує термін «громадянське

суспільство», але заявлена мета включає «налагодження ефективних механізмів партнерства держави з інститутами громадянського суспільства, вдосконалення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечення її прозорості та відкритості» (Президент України, 2005). В Указі розширюється коло заходів щодо залучення громадськості, інститутів громадянського суспільства до державотворчих підходів. Такий культуротворчий меседж робить діяльність громадськості у різних спрямуваннях більш ефективною, зокрема, це проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, оцінки рівня їх взаємодії із громадянами та їх об'єднаннями; налагодження партнерства між державою і суспільством, зміцнення засад демократії в Україні, боротьби з корупцією, забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів державної влади; організації і проведення конкурсів із визначення нових форм участі громадськості у прийнятті та реалізації рішень органів державної влади й органів місцевого самоврядування, розробленні пропозицій щодо стратегій розвитку інститутів громадянського суспільства, вирішенні конкретних соціальних проблем. На сьогодні наявність різноманіття форм участі громадськості у прийнятті та реалізації рішень дає можливість творчо підійти до вирішення проблем, і громадяни та громадські організації користуються цією можливістю та правом, зокрема і на регіональному рівні. У контексті комунікування владних структур із громадськістю Головою Рівненської обласної державної адміністрації на виконання Указу Президента «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» та інших законодавчих актів підписано Розпорядження про введення в дію «Програми із забезпечення участі громадськості Рівненщини у формуванні та реалізації державної політики і вивчення суспільної думки на 2006–2009 роки». Мета і основні завдання Програми з питань євроінтеграції позиціонуються зі: сприянням соціально-економічному розвитку Рівненщини, утвердженням авторитету області в Україні та за її межами; проведенням «круглих столів», семінарів, прес-конференцій, інших заходів із метою роз'яснення курсу України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури; вихованням патріотичних почуттів та гордості за Українську державу (Рівненська обласна державна адміністрація, 2006). Культуротворчий фактор реалізації Програми дав змогу активізувати роботу із практичного виконання директивних документів стосовно забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики і вивчення суспільної думки на 2006–2009 роки, становлення громадянського суспільства та української політичної нації, а також створення позитивної думки населення області щодо вступу України в НАТО, ЄС. Позитивні думки населення області щодо євроінтеграційних процесів у подальшому підтвердили соціологічні дослідження.

«Концепція сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства» 2007 року, окрім іншого, констатує важливість міжнародної діяльності інститутів громадянського суспільства, що виступають фактором позитивного іміджу України у світі за сприяння міжнародному співробітництву інститутів з іноземними громадськими та міжнародними неурядовими організаціями; інформаційному супроводженню міжнародної діяльності інститутів. Дещо уза-

гальнено виглядають ці дві позиції стосовно масштабного напрямку діяльності. Що ж до очікуваних результатів реалізації Концепції, то це дасть змогу, як у ній окреслено, забезпечити подальший розвиток громадянського суспільства та зміцнення його інститутів; налагодити комунікації між органами виконавчої влади та зазначеними його інститутами; підвищити рівень громадянської культури суспільства, активізувати участь громадян у діяльності інститутів, формуванні та реалізації державної політики; розвинути волонтерський рух, благодійництво і меценатство (Кабінет Міністрів України, 2007).

Україною зроблені певні кроки щодо формування громадянського суспільства, але наявність комплексу проблем потребує вирішення, про що заявлено 2012 року у документі «Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації». До речі, це перша Стратегія із цього питання, досі були укази, концепції, комісії, ради, що частково, а не комплексно піднімали проблеми розбудови громадянського суспільства. У контексті євроінтеграційних процесів варто зазначити, що Стратегія у питанні розвитку громадянського суспільства спирається на утвердження та забезпечення прав і свобод людини, гарантії яких закріплені у фундаментальних міжнародних документах, а умовою успішної модернізації, європейської інтеграції та сталого розвитку є європейські стандарти створення належних умов для функціонування різних моделей демократії та участі в ній громадськості. Одним із завдань державної політики щодо розвитку громадянського суспільства є впровадження європейських підходів до питань делегування громадським інституціям окремих функцій держави у гуманітарній та соціальної сферах, що вимагає культуротворчого підходу, а також запровадження європейських механізмів контролю органів виконавчої влади за їх діяльністю (Президент України, 2012).

Враховуючи підвищення ролі громадянського суспільства в різних сферах діяльності після Революції гідності та необхідність створення державою сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства, різноманітних форм демократії, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, виникла потреба в оновленні, удосконаленні «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки». «Розроблення нової Стратегії, — як зазначено в ній, — обумовлено змінами основних тенденцій розвитку громадянського суспільства, зростанням його ролі в різноманітних сферах — від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, проведення антитерористичної операції, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам» (Президент України, 2016). Запровадження європейських правил і підходів у відносинах держави та громадськості, розвиток співпраці між організаціями громадянського суспільства України і держав — членів Європейського Союзу у зв'язку із прийняттям ряду міжнародних документів теж були стимулюючими щодо прийняття Стратегії. За п'ять років реалізації Страте-

гії, за інформацією Державного секретаря Кабінету Міністрів України, виконано 60 % заявлених завдань, у стадії виконання — близько 40 % таких. Зокрема, це: скорочення термінів і спрощення процедури реєстрації неприбуткових організацій і введення електронної реєстрації громадських об'єднань; запровадження відкритих конкурсів для державної підтримки більшого кола громадських об'єднань, зокрема громадських об'єднань ветеранів та осіб з інвалідністю; внесення до Верховної Ради законопроектів про публічні консультації; розроблення рекомендацій для органів місцевого самоврядування щодо внесення до статутів територіальних громад низки інструментів громадської участі; удосконалення механізму діяльності громадських рад при органах виконавчої влади, зокрема передбачення електронного рейтингового голосування для формування складу цих рад; створення національної платформи е-демократії «Взаємодія», що розроблялася у рамках ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»; схвалення Концепції розвитку громадянської освіти. Простір для подальших дій лишається в економічному аспекті, інституційній і організаційній підтримці, закупівлі послуг в ОГС, міжсекторальній співпраці (Єгорова, 2021). Цим напрямом приділена увага у проєкті Стратегії на наступні роки.

Згідно зі «Звітом про виконання плану заходів на 2020 рік із реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки», на виконання Стратегії та з метою створення сприятливих умов для формування та розвитку інститутів громадянського суспільства в євроінтеграційному контексті здійснювалися заходи для проведення навчання їх представників із питань участі у конкурсах програм, проєктів: організовувались семінари-тренінги, консультації, майстер-класи, форуми, тематичні зустрічі, онлайн-вебінари, онлайн-конференції; розроблялись та поширювались тематичні інфографіки, відеоролики, буклети, брошури, інформаційні бюлетені, методичні посібники та ін. Зокрема, Міністерством ветеранів за підтримки Представництва НАТО в Україні для представників громадських об'єднань ветеранів проведено онлайн-тренінг «Як підготувати якісний проєкт для конкурсу Мінветеранів»; відкрито муніципальний громадський хаб «VCENTRI.HUB», покликаний стати майданчиком для дискусій, навчання та взаємодії представників органів влади та громадськості; у рамках XIX Форуму розвитку громадянського суспільства «Імунітет до ілюзій» було ініційовано дискусію на тему «Інституційна підтримка громадянського суспільства: українські та міжнародні практики». Задля створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці восени 2020 р. Міністерство молоді і спорту України спільно з Офісом Координатора проєктів ОБСЄ та Офісом Президента України організували вісім регіональних семінарів із розробки та застосування стандартів належного врядування інститутів громадянського суспільства (Кабінет Міністрів України, 2021). Із короткого аналізу цього питання видно різні прояви культуротворчого підходу до генези, динаміки та процесу розвитку громадянського суспільства в Україні.

Стратегія сталого розвитку України, чому сприяє і громадянське суспільство у контексті євроінтеграції, передбачає програму популяризації України на міжнародному рівні, що фокусується на: підсиленні інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій; синергії зусиль органів вла-

ди, бізнесу та громадянського суспільства для просування України у світі; збільшенні та оптимізації присутності України на міжнародних майданчиках у академічному, культурному та громадському середовищі; комунікації щодо реформ в Україні; формуванні і просуванні бренд-меседжів про Україну; регулярному відкритому діалозі зі спільнотою світових лідерів думки, експертів та медіа, які висвітлюють або коментують українську тематику; формуванні сталих ефективних комунікацій з українською діаспорою та використанні її потенціалу. Культуротворчий кластер участі громадянськості у процесі втілення наміченої Стратегії базується на суспільному договорі між владою, бізнесом та громадянським суспільством. Важливим є те, що кожна сторона має свою зону відповідальності, зокрема, відповідальність громадянського суспільства — контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно дотримуватись Конституції і законів України (Президент України, 2015).

Різновекторні аспекти, пов'язані з розвитком громадянського суспільства, постійно перебувають у полі зору європейських правників. Наша дійсність та пов'язані з нею сучасні вимоги стимулюють подальше коректування та розробку «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки», спираючись на міжнародні законодавчі акти, перелік яких подається у документі. Це конвенції, резолюції, кодекси, рекомендації різних років щодо свобод асоціацій, доступу до офіційних документів, захисту прав людини та основоположних свобод, боротьби з корупцією та ін. (Президент України, 2021). Різновекторність, різноспрямованість, тяглість та системність законодавчих актів налаштовує вітчизняних розробників на культуротворчий підхід при формуванні громадянськості законодавчого кейсу в Україні. Принципи, закладені у «Національній Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки» — самоврядність громадянського суспільства, рівність можливостей, участь та інклюзивність, партнерство, прозорість і підзвітність, взаємна відповідальність всіх суб'єктів реалізації Стратегії, — суголосні сутнісній основі культуротворчості, що сприяє процесу її реалізації, створюючи сприятливі умови для громадської активності, використовуючи прозорі механізми підтримки діяльності інституцій громадянського суспільства та впроваджуючи інструменти громадської участі у прийнятті та втіленні владних рішень. Розглядаючи культурну картину світу як культуротворчий конструкт, О. Копієвська (2018) наголошує на вибудові у «процесі усвідомлення людиною, спільнотою, народом власної культуротворчої дійсності, яка містить у собі конструктивний культурний діалог, культурні права та свободи, дійову культурну функцію держави тощо». Вона доводить, що «культурна картина світу формується у процесі практичної діяльності людей, на основі їх власного досвіду, традицій, успадкованих від попередніх поколінь» (с. 4).

Для громадянського суспільства характерний високий рівень розвитку особистості — у соціальному, інтелектуальному, культурному аспектах, її внутрішня свобода і здатність активно підключатися до різноманітних сфер діяльності. Можливість самовираження притаманна процесу культуротворення, а «Революція гідності та боротьба за свободу України створили нову українську

ідею — ідею гідності, свободи і майбутнього» (Президент України, 2015), яка постулюється з розвитком громадянського суспільства. У духовній сфері розвиненість громадянського суспільства визначається свободою думки, слова, совісті, існуванням механізмів для їх реалізації, забезпеченням можливостей самовираження особистості, її духовного розвитку. Цей концепт дозволяє нам констатувати першорядність культури як базової цінності, сенсів, етики та моделі поведінки, що зумовлюють професійність діяльності особистості. Тому культура є стратегічним інструментом творення майбутнього з її діяльнісним потенціалом.

Проявлені українським народом найвищі зразки громадянськості під час акцій Євромайдану та мужнього протистояння зовнішній загрозі створили нові можливості для інтеграції України у структури Європейського Союзу. Негативні чинники, зокрема, анексія Криму, війна на Сході країни, погіршення соціально-економічних умов, стали поштовхом для самоорганізації громадян, конструктивних вимог суспільства до владних структур, у зв'язку з чим активізувались такі напрями розвитку громадянського суспільства, як благодійництво, волонтерство, що сприйнялося світом як унікальне явище. У Стратегіях державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні різних років заявлено про підтримку волонтерства та благодійництва, що передбачає врахування кращої світової практики у питанні розвитку і дерегуляції волонтерського руху. «У надзвичайно складний період саме цей рух об'єднав суспільство, створив дійову структуру громадських організацій, груп людей, готових взяти на себе вирішення найбільш нагальних і болючих проблем держави» (Мазій, 2018, с. 114). Закон України «Про волонтерську діяльність» виокремлює як напрям діяльності «надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» (Верховна Рада України, 2011). Добровольці багатьох країн світу об'єднуються у глобальний світовий волонтерський рух, він позитивно впливає на побудову справедливого, мирного громадянського суспільства. Окрім того, Закон забезпечує культуротворчий підхід, окреслюючи серед напрямів волонтерства проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереження культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання; сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів (Верховна Рада України, 2011). Культуротворчий підхід до волонтерської діяльності сприяє самореалізації, саморозвитку особистості, успішній соціалізації, допомагає одержувати навички взаємодопомоги і взаємопідтримки та має суспільно корисний характер. Волонтерство як соціокультурне явище засвідчує цивілізаційний розвиток держави і є одним із яскравих прикладів розбудови громадянського суспільства в Україні на принципах євроінтеграції.

Висновки

Розробка Стратегій та їх неухильне виконання робить розвиток громадянського суспільства цілеспрямованим та поступальним. Наявність культуротворчого чинника сприяє якісному забезпеченню розробки документів, чимшвидшому входженню України у євроінтеграційний простір. Для сучасного етапу характерним є покращення стану законодавства, зокрема, останнім часом законодавчий кейс поповнився Національними стратегіями (2012, 2016, 2021 рр.) щодо сприяння розвитку громадянського суспільства з урахуванням напрацьованих і перевічених практикою європейських стандартів. Культуротворчість трактується як консолідуючий феномен, що активізує державотворчі ресурси, базуючись на соціальних, наукових, економічних, політичних, нормативно-правових, культурних, релігійних та ін. чинниках, виступає модератором формування української ідентичності, засобом соціалізації та інкультурації особистості, відіграє ключову роль у подоланні стереотипів та сприянні суспільним змінам. Осмислення цієї парадигми сприяє удосконаленню потенційних можливостей законотворчих документів з означеного нами питання.

Список використаних джерел

- Верховна Рада України. (2011, 19 квітня). *Про волонтерську діяльність* (№ 3236-VI). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
- Єгорова, А. (2021, 26 січня). *Держсекретар Кабміну оцінив виконання Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства за 2016–2020 роки*. <https://zz.detector.media/law-and-money/texts/184177/2021-01-26-derzhsekretar-kabminu-otsinyv-vykonannya-strategii-spryannya-rozvytku-gromadyanskogo-suspilstva-za-20162020-roky/>
- Кабінет Міністрів України. (2007, 21 листопада). *Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства* (№ 1035-р.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2007-%D1%80#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2021). *Звіт про виконання плану заходів на 2020 рік з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки*. https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/rubrik_spryanniia/2020proekt-zvitu-rik.pdf
- Копієвська, О. Р. (2018). *Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)* [Дисертація доктора культурології, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв].
- Мазій, І. В. (2018). Аналіз міжнародних документів у сфері волонтерського руху. *Інвестиції: практика та досвід*, (8), 114–117.
- Президент України. (2005, 15 вересня). *Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики* (№ 1276/2005). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1276/2005#Text>
- Президент України. (2012, 24 березня). *Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації* (№ 212/2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212/2012#Text>
- Президент України. (2015, 12 січня). *Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»* (№ 5/2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>

- Президент України. (2016, 26 лютого). *Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки* (№ 68/2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text>
- Президент України. (2021, 27 вересня). *Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки* (№ 487/2021). <https://www.president.gov.ua/documents/4872021-40193>
- Рівненська обласна державна адміністрація. (2006, 19 липня). *Про Програму із забезпечення участі громадськості Рівненщини у формуванні та реалізації державної політики і вивчення суспільної думки на 2006–2009 роки* (№ 48164/1/1-05). <http://www.old.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/catalog/print/159.htm>
- Ферґюсон, Н. (2017). *Цивілізація. Як Захід став успішним* (В. Циба, Пер.). Наш формат.

References

- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2007, November 21). *Pro skhvalennia Kontseptsii spryanniia orhanamy vykonavchoi vlady rozvytku hromadianskoho suspilstva [About Approval of the Concept of Assistance by Executive Bodies of Development of Civil Society]* (№1035-r.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2007-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021). *Zvit pro vykonannia planu zakhodiv na 2020 rik z realizatsii Natsionalnoi stratehii spryanniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2016–2020 roky [Report on the Implementation of the Action Plan for 2020 on the Implementation of the National Strategy for the Promotion of Civil Society in Ukraine for 2016–2020]*. https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/rubrik_spryanniia/2020proekt-zvitu-rik.pdf [in Ukrainian].
- Ferguson, N. (2017). *Tsyvilizatsiia. Yak Zakhid stav uspishnym [Civilisation: How the West Became Successful]* (V. Tsyba, Trans.). Nash format [in Ukrainian].
- Kopiiievska, O. R. (2018). *Transformatsiini protsesy v kulturnykh praktykakh Ukrainy: hlobalnyi, hlokalnyi kontekst ta lokalni osoblyvosti (kinets XX – pochatok XXI st.) [Transformational Processes in Cultural Practices of Ukraine: Global, Glocal Context and Local Features (the End of the 20th – the Beginning of the 21st Century)]* [Doctoral Dissertation, National Academy of Culture and Arts Management] [in Ukrainian].
- Mazii, I. V. (2018). *Analiz mizhnarodnykh dokumentiv u sferi volonterskoho rukhu [Analysis of international documents in the field of volunteer movement]*. *Investytsiyy: Praktyka ta Dosvid*, (8), 114–117 [in Ukrainian].
- President of Ukraine. (2005, September 15). *Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky [On Ensuring Public Participation in the Formation and Implementation of Public Policy]* (№ 1276/2005). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1276/2005#Text> [in Ukrainian].
- President of Ukraine. (2012, March 24). *Pro Stratehiiu derzhavnoi polityky spryanniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini ta pershocherhovi zakhody shchodo yii realizatsii [On the Strategy of State Policy to Promote the Development of Civil Society in Ukraine and Priority Measures for Its Implementation]* (№ 212/2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212/2012#Text> [in Ukrainian].
- President of Ukraine. (2015, January 12). *Pro Stratehiiu staloho rozvytku “Ukraina–2020” [About the Sustainable Development Strategy “Ukraine–2020”]* (№ 5/2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> [in Ukrainian].

- President of Ukraine. (2016, February 26). *Pro Natsionalnu stratehiiu spryannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2016–2020 roky [About the National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2016–2020]* (№ 68/2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text> [in Ukrainian].
- President of Ukraine. (2021, September 27). *Pro Natsionalnu stratehiiu spryannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021–2026 roky [About the National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2021–2026]* (№ 487/2021). <https://www.president.gov.ua/documents/4872021-40193> [in Ukrainian].
- Rivne Regional State Administration. (2006, Juli 19). *Pro Prohamu iz zabezpechennia uchasti hromadskosti Rivnenshchyny u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky i vyvchennia suspilnoi dumky na 2006 – 2009 roky [About the Programme for Ensuring Public Participation of Rivne Region in the Formation and Implementation of State Policy and the Study of Public Opinion for 2006–2009]* (№ 48164/1/1-05). <http://www.old.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/catalog/print/159.htm> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2011, April 19). *Pro volontersku diialnist [About Volunteering]* (№ 3236-VI). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].
- Yehorova, A. (2021, January 26). *Derzhsekretar Kabminu otsinyv vykonannia Stratehii spryannia rozvytku hromadianskoho suspilstva za 2016–2020 roky [The Secretary of State of the Cabinet of Ministers Assessed the Implementation of the Strategy for Promoting Civil Society Development for 2016–2020]*. <https://zz.detector.media/law-and-money/texts/184177/2021-01-26-derzhsekretar-kabminu-otsinyv-vykonannya-strategii-spryannia-rozvytku-gromadyanskogo-suspilstva-za-20162020-roky/> [in Ukrainian].

■ CULTURE FORMING UNDERSTANDING OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT STRATEGIES WITHIN EUROPEAN INTEGRATION

■ Ruslan Mokhniuk

■ *PhD in Education,*

ORCID: 0000-0002-9694-4449, e-mail: rivne_nakkim@ukr.net,

Rivne Centre of Enhancing to Qualification and Retraining of Workers of Culture,

National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts,

Rivne, Ukraine

■ Abstract

Incomplete civil society reform in Ukraine in the context of European integration makes scientific research on their culture forming understanding issues actual. The purpose of the study is to identify the impact of European integration processes on the formation of the main provisions of the Civil Society Development Strategies of different years, meeting the requirements of the time. The research methodology is based on an interdisciplinary approach to its study. The comparative-logical method made it possible to compare the legislation of

different years and track their progress. The cultural background method allowed determining the cultural approach to creating Civil Society Development Strategies in Ukraine and determining the impact of European integration approaches in their development. The scientific novelty lies in the complexity of culture forming understanding of the main provisions of the Civil Society Development Strategies, which correspond to the European integration processes. Conclusions. Strategies' development and strict implementation make civil society's development in Ukraine purposeful and progressive, which is postulated with modernisation European integration approaches. The current stage is characterised by improved legislation; in recent years, the legislative case has been supplemented by National Strategies (2012, 2016, 2021) to promote the development of civil society, taking into account the established and tested European standards. Culture forming is interpreted as a consolidating phenomenon that activates state-building resources and acts as a moderator of the formation of Ukrainian identity, a means of socialisation and inculturation of the individual. A cultural background understanding of this paradigm contributes to the longevity and improvement of the potential of legislative documents on the issue we have identified.

Keywords: civil society; European integration; cultural creation; modernisation; strategy

КУЛЬТУРОТВОРЧЕСКОЕ ОСМЫСЛЕНИЕ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В КОНТЕНТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

Мохнюк Руслан Степанович

Кандидат педагогических наук,

ORCID: 0000-0002-9694-4449, e-mail: rivne_nakkkim@ukr.net,

Ровенский центр повышения квалификации и переподготовки работников культуры

Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств,

Ровно, Украина

Аннотация

Незавершенность реформирования гражданского общества в Украине в контенте евроинтеграции актуализирует научные исследования по вопросу их культуротворческого осмысления. Цель исследования — выявить влияние евроинтеграционных процессов на формирование основных положений Стратегий развития гражданского общества разных лет в коррекции временных требований. Методология исследования основана на междисциплинарном подходе к ее изучению. Сравнительно-логический метод дал возможность сопоставить законодательные акты разных лет и проследить их развитие. Культурологический метод позволил определить культуротворческий подход к созданию Стратегий развития гражданского общества в Украине и выяснить влияние евроинтеграционных подходов при их разработке. Научная новизна состоит в комплексности культуротворческого осмысления основных положений Стратегий развития гражданского общества, которые корреспондируются с евроинтеграционными процессами. Выводы. Разработка Стратегий и их неукоснительное выполнение делают

развитие гражданского общества в Украине целенаправленным и поступательным, что постулируется с модернизационными евроинтеграционными подходами. Для современного этапа характерно улучшение состояния законодательства, в частности, в последние годы законотворческий кейс пополнился Национальными стратегиями (2012, 2016, 2021 гг.) по вопросам развития гражданского общества с учетом наработанных и практикой проверенных европейских стандартов. Культуротворчество рассматривается как консолидирующий феномен, который активизирует государственные ресурсы и выступает модератором формирования украинской идентичности, средством социализации и инкультурации личности. Культурологическое осмысление этой парадигмы способствует преемственности и усовершенствованию потенциальных возможностей при дальнейшей разработке законотворческих документов по указанному нами вопросу.

■ **Ключевые слова:** гражданское общество; евроинтеграция; культуротворчество; модернизация; стратегия

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.